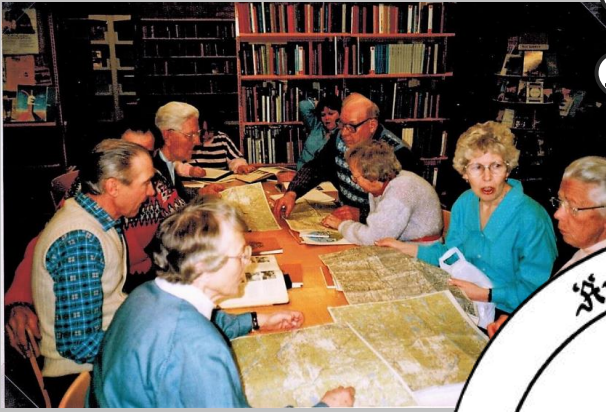

30
år

1987 - 2017

Hur det började * Sockenstugan * Fattigstugan under 95 år * Trettioårskrönika * Ärla Stenkvista socknar och kommuner * Sven Norman * Håkan Carlsson * Ulla Johansson berättar * Inger Gustafsson * Rolf Gustafsson * Sockendräkten * Digitaliseringsgruppen * Årsskrifternas innehåll under 30 år

Hur det började

Det var 1985 när kommunen beslutat att lägga ned Hamra skola, som några lärare och föräldrar startade en studie-cirkel om hembygden. Några av cirkeldeltagarna blev sedan med i föreningens styrelse.

Det började med att Gösta Andersson och Hasse Eliasson ringde runt till ett antal personer i bygden för att fråga om de var intresserade av att starta en Hembygdsförening i området.

Intresset visade sig stort och Gösta och Hasse bestämde sig för att kalla till en sammankomst i Stenkvista församlingshem den 11 maj 1987.

Till den träffen hade de också kallat konsulent Rolf Ryberg från Hembygdsförbundet i Nyköping. Sextiofem personer kom till träffen och alla tecknade sig som medlemmar.

Konsulent Ryberg informerade om arbetet inom hembygdsvården och bidrog med många goda tips och råd inför starten.

Reporter och fotograf från tidningen Folket tog bilder och intervjuade initiativtagarna.

Under kvällen bildades en interimstyrelse som bestod av Torsten Andersson, Gösta Andersson, Hasse Eliasson, May Lundin, Ingegärd Klasson, Lennart Falk och Agneta Svennestam.

Det valdes revisorer och valberedning och uppdrogs åt interimsstyrelsen att arbeta fram stadgar. Årsavgiften för 1987 fastställdes till 30 kronor för enskild medlem. Mötet beslöt att föreningen skulle heta Ärla Stenkvista hembygdsförening.

Fin utställning om hembygden av Hamraelever

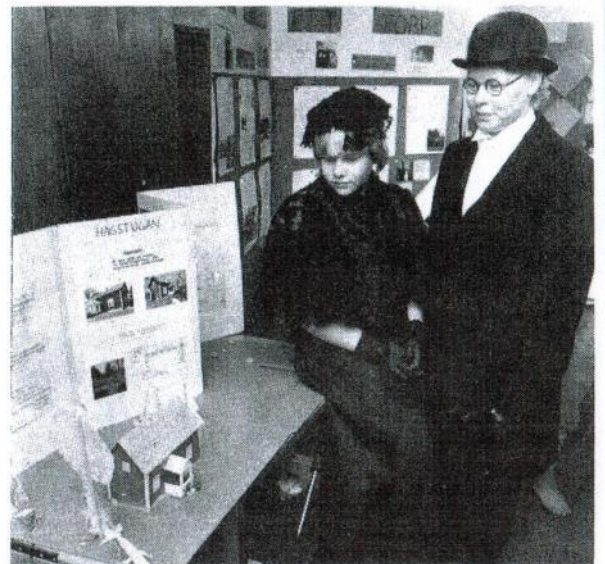

En modell av Hamra by av i dag ingår i Hamraelevernas stora utställning om hembygden. Nu hoppas alla att utställningen ska bilda grunden för en hembygdsförening. FOTO: Lennart Nyström

Det var i stort sett endast prästen och två storgodsägare som hade råd att hålla sig med telefon i Hamra by utanför Eskilstuna på 1910-talet.

Det framgår av det tecknade som årskurserna 1-6 i Hamra skola har gjort under hösten och våren, och som de kallat "Hur vår bygd förvandlats under 1900-talet".

Den digra utställningen, som sattes upp i måndags, ska nu visas för föräldrar och andra intresserade i samband med avslutningen på fredag. Sen packas materialet ner – såvida ingen visar sig intresserad av att an-

Det äkta paret från anno dazumal tar emot utställningsbesökarna, i själ-

Klipp ur tidningen Folket 1985

Föreningens första sammanträde hölls den 25 maj hos Gösta och Maja på Stenby.

Från tidningen Sörnlandsbygden kom en reporter med block och penna samt kamera. Mötet blev noterat och fotograferat.

Vid detta möte valdes interimsstyrelsens ledamöter till sina olika poster fram till årsmötet 1988.

Gösta Andersson blev ordförande och Hasse Eliasson sekreterare. Till kassör utsågs May Lundin. Den nybildade föreningen fick besked om startbidrag från Hemygdsförbundet och Eskilstuna Kulturförvaltning. Mötet diskuterade även föreningens mål och inriktning.

Och så bestämdes bland annat om en kvällsutflykt till fornborgen Ogaklev. ■

Jubileumsskriften har sammanställts av Ärla Stenkvista Hembygdsförening styrelse 2017. Huvudkällor är föreningens årsskrift, intervjuer med medlemmar och dokument i föreningens samlingar. Redaktör: Mario Matteoni. Redaktionsgrupp: Inger Gustafsson. Rolf Gustafsson och Ulla Johansson

Entusiastiska föräldrar (och en lärare) som deltar i studiecirkeln på Hamra skola i Ärla och samlar material om hembygdens utveckling under 1900-talet. Eleverna i skolan jobbar på sitt sätt på samma tema och resultatet blir bland annat en utställning i vår.

Fr v stående: Hans Söderström, Sig-Britt Siverstad, Hasse Eliasson, Carola Törnqvist och Ingegerd Ikonen.

Sittande fr v: Ulla Johansson (lärare), Maj Lundin, Agneta Svennestam och Lennart Falk. Några av deltagarna saknas. Tillsammans är det elva personer i studiecirkeln.

Trettioårs- krönika över Ärla Stenkvista hembygdsförening

1987

11 maj Ärla Stenkvista Hembygdssförening bildas i Stenkvista församlingshem-Hamra skola läggs ner efter vårterminen

Vid ett samkväm i Åsborgen startas tre studiecirklar. I Hamra "Sockenborna" med 13 deltagare med Hasse Eliasson som ledare. I Ärla "Torpinventering" med 12 deltagare med Gösta Andersson som cirkelledare och i Stenkvista "På jakt efter en hembygd" med 15 deltagare och Torsten Andersson som ledare.

KRÖNIKA

Trettio år med Hembygdssföreningen

Redan vid starten 1987, vid en träff i Åsborgen, startades tre studiecirklar.

I Hamra "Sockenborna" med 13 deltagare och Hasse Eliasson som ledare.

I Ärla började 12 deltagare att göra en "Torpinventering"

med Gösta Andersson som cirkelledare och i Stenkvista ledde Torsten Andersson en grupp på 15 deltagare "På jakt efter en hembygd".

På årsmötet i Stenkvistaskolan den 11 mars 1988 föreslog Birgit Olsson att föreningen skulle ta fram en sockendräkt och en dräktkommitté bilda

des för att ta fram förslag på dräkt.

Förutom årsmöten och utgivning av årsskriften har föreningen redan från begynnelsen ordnat en hel del aktiviteter. 1989 besöktes Skirfalls Vagnsmuseum, ordnades gökotta vid Odaklev, bygde-

vandring i Eklången och besök på Rinkesta slott och arkiv.

En del aktiviteter blev snabbt tradition som midsommarfirande, medverkan vid olika aktiviteter i bygden, studiebesök och en årlig gröttfest. Sockenstugan invigdes detta år.

Torpcirkel i Ärla 1988. Från vänster: Aagot Perntz, Sven Norman, Sixten Nilsson, Nils Jonasson, Marianne Moll, Ewa Hellström, Ejnar och Majken Eriksson, Gun Larsson, Gudrun Eriksson

Midsommar vid Rinkesta magasin 1990. Fr.v. Helen Karlsson, Ingegerd Lindkvist, Äwa Hagqvist, Birgit Olsson, Maja Andersson och Karin Gustafsson.

På årsmötet i Stenkvis-taskolan den 11 mars 1988 föreslog Birgit Olsson att föreningen skulle ta fram en sockendräkt.

En dräktkommitté bildades samma år för att ta fram förslag på hembygdsdräkt.

Dräktkommittén bestod av Marianne Moll, Ärla, Ingvor Eklånge, Eklången, Äwa Hagqvist, Hamra, Birgitta Lindén, Stenkvista och Birgit Olsson, Stenkvista.

Kommittén besökte Nordiska Muséet som har alla folkdräkter från hela Sverige, men kommittén kunde konstatera att det inte har funnits någon dräkt från Ärla eller Stenkvista. Vid besöket på muséet berättade intendent Ingrid Bergman hur man gör en ny dräkt. Hon föreslog att gruppen skulle titta i gamla böcker och skrifter och se om det fanns något att utgå ifrån. En sådan komponerad dräkt får inte kallas folkdräkt utan byggedräkt eftersom det inte är en gammal så kallad allmogedräkt. Efter att ha studerat bl a Stenkvistaboken och Ärlaboken och en tavla från Torsberga fick gruppen fram ett förslag till en dräkt.

Ärla Stenkvista byggedräkt för kvinna är framtagen av textilier hittade i gömmor hemma hos Ärla-Stenkvistabor.

Dräktens grundmodell bygger på två tidigare framtagna dräkter i Eskilstuna kommun. På målningen från Torsberga föreställer en arbetande man och en kvinna. Kvinnan bär röd kjol, vit huvudduk och troligen vitt förkläde. Mönstret till kjolen är funnet på Tummelsta gård bland en mängd uppvävda prover från sekelskiftet 1700/1800. Livstycket är kopierat från ett bolstervar från Koberga gård, Ärla. Förklädestycket vardag bygger på textil från Tummelsta Ärla. D:o högtid med motiv från Sörmlands näckros är komponerad av Birgit Olsson. Huckle från Kolunda by. Brosch framtaget i tenn efter ett spänne funnet i en grav vid Elme, Östra Hedemora. En sockendräkt finns att beskåda i Sockenstugan.

Mer om sockendräkter på nästa sida!

I sockendräkter vid invigningen Mats och Äwa och Hagqvist

Ordförande Gösta Andersson invigningstalar

Om svenska folkdräkter

De svenska folkdräkterna delas ofta in i grupperna dokumenterad, rekonstruerad och komponerad dräkt. Rekonstruerade och komponerade dräkter kallas även bygdedräkter och sockendräkter.

En dokumenterad dräkt har bevarade plagg från den tid då dessa användes traditionellt i ett visst område, det vill säga fram till 1850-talet – före industrialismen. Brukarna av dräkterna var främst allmogen.

En rekonstruerad dräkt är en dräkt där man inte har hittat original till alla plagg. De saknade plaggen har rekonstruerats från andra kläder från den förindustriella tiden med hjälp av kunskaper om bygdens kultur, foton, bilder, bo-

uppteckningar eller från dokumenterade plagg från grannsocknar. Dessa dräkter blev vanliga på 1970-talet och en önskan att närma sig de dokumenterade dräkterna.

Komponerade dräkter är en konstruerad dräkt från en plats där man inte funnit dokumenterat dräktskick. Den komponerade dräkten har inga historiska förlagor men har skapats med folkdräkter som förebild. Plaggen som skapas kan delvis bygga på gamla plagg som man hittat i en bygd. Tygbitar från gamla rivna hus kan ibland bli förebild för en kjol eller västrandning. Dessa skapades i samband med den nationalromantiska renässansfolkdräkterna fick under sekelskiftet till 1900-talet. Typiska exempel är landskapsdräkterna och sverigedräkten.

Laggartorps skola, Torsberg skola och Bjelketorp skola.

1991

Efter beslut av landstinget 1990 läggs Stenkvista lantbruksskola ner. Kämtorps smedja rustas upp av frivilliga från föreningen.

1992

Föreningen har 350 medlemmar. Renoveringen av Kämtorps smedja klar.

1993

Föreningen besiktigar kalkkällor i Stenkvista. Eklångens byalag firar tioårsjubileum. Kämtorps smedja återinvigs.

1994

Sista tåget mellan Eskilstuna, via Ärla mot Stockholm. Hällberga bibliotek läggs ner.

1996

Ärladagen arrangeras.

1997

Föreningen tioårsjubilerar. Ärla kvarn, bygd 1930, upphör. Hela anläggningen såld till Sten von Rosen, Skirfall.

1998

Föreningens förste ordförande, Gösta Andersson, avgår efter elva år i föreningens ledning. Stenkvista upphör som egen kommun. Rolf Gustafsson övertar ordförandeskapet.

1999

Ärla IF fyller 75 år.

2001

Distriktssköterskemottagningen i Hällberga läggs ner och flyttas till Ärla.

2002

Gösta Andersson avlider. Åsborgens idrottsplats fyller 50 år. Folkhälsovården i Ärla läggs ner. Föreningen firar femtonårsjubileum.

2003

Eklångens byalag fyller 20 år.

2004

Lokalföreningen 5028 av IOGT-NTO -logen firar 70-årsjubileum. Lanthandeln i Hällberga upphör.

KRÖNIKA

1987

11 maj Ärla Stenkvista Hembygdsförening bildas i Stenkvista församlingshem.

Hamra skola läggs ner efter vårterminen,

Vid ett samkväm i Åsborgen startas tre studiecirkel i Hamra: "Sockenborna" med 13 deltagare med Hasse Eliasson som ledare. I Ärla "Torpinventering" med 12 deltagare med Gösta Andersson som cirkelledare och i Stenkvista "På jakt efter en hembygd" med 15 deltagare och Torsten Andersson som ledare.

1988

5 maj Styrelsen inspekterar Sockenstugan som kyrkan lovat hembygds-

föreningen att disponera

På årsmötet i Stenkvistaskolan den 11 mars föreslår Birgit Olsson att föreningen tar fram en sockendräkt.

En dräktkommitté har bildats för att ta fram förslag på hembygdsdräkt.

1989

27 augusti invigs Sockenstugan genom att 135 intresserade deltog i gudstjänst i Stenkvista kyrka. Vid invigningen visades Ärla Stenkvista hembygdsdräkt tre kvinnodräkter och två mansdräkter.

En av vardera kunde medlemmarna hyra vid behov.

1990

Torpinventeringen fortsätter. Studiecirkeln i Hamra har skrivit i årskriften om Stenkvista kyrkskola,

Ärla Stenkvista hembygdssång

Vi sjunger Ärla o Stenkvista Hembygdssång
här är det alltid nånting på gång
Glädjen att forska i Stort och i smått
om tider som har gått.

Vi sjunger Ärla o Stenkvista Hembygdssång
nu klämmer vi i alla på en gång.

Till kyrkklockans klang sjunger vi i takt
till glädje för vår fina trakt.

L Lundabergs Kalkbrott vid Torsberga gård
rondellen vid Stenkvista Järngruvan låg.

Kämtorps smedja fungerar igen
tack vare hembygdens män.

Vid Kolunda Gård, runstenar stå
även i grunden till huset där låg.

En hörnsten så bra, å gammal den va
från niohundra-tal.

Rinkesta Slottet ett vårdhem har vart
fast många år efter, Oxenstierna byggt klart.

Bland alla spöken i Slottet som fanns,
blev sen en fin konferens.

Lövsätters såg, har dom lagt ner
vår biograf visar intet nått mer.

Och i Ärla kvarn, säcken är tömd
tömd men intet glömd.

Gamla baracken Arlingsborg var dess namn
den ruskade på sig när tåget for fram.

Som bromsade in vid vårt godsmagasin
fram där mot Stinsen så fin.

En dansbanekväll, i Ärla minsann
Fjärdingsmans mössa i kaminen försvann.

Med svångrem, så lång blev glödlampans slut
belöning det var sup.

Jularbo-Kalle på luffen han gick
i sågen vid Söräng han arbete fick.

Tiderna hårda men Kalle va ung
han blev sedan dragspelets Kung.

Allt här som sagts, i toner och ord
ska vara sant för att forskning är gjord.

Av allt man har hört, ja kanske nån gång
det blev en Hembygdssång.

*Text o Musik: Göran Axelsson
som har orkestern Källåspojkarna
skriven i mars månad år 2007*

**Ärla och Stenkvista hembygdssång
uruppförandes vid föreningens 20-årsjubileum**

Göran Axelsson

Hembygdsgörelsen och Sockenstugan

Under hundra år hade Lövstugan fungerat som socknens fattigstuga. Då socknen blev kommun 1952 gick ägandet av stugan över till kommunen.

Stugan var då i stort renoveringsbehov: Bland annat hade taket fallit in, skorstensstockarna var trasiga och fönsterbågarna behövde bytas ut. Kommunen erbjöd stugan till kyrkan i Stenkvista och kyrkorådet tackade ja med förbehållet att hembygdsföreningen skulle förvalta stugan och att kommunen först skulle ombesörja renovering.

Den 5 maj 1988 inspekterade hembygdsföreningens styrelse fattigstugan (Lövstugan, Sockenstugan) och året därpå, den 27 augusti, invigdes Sockenstugan genom att 135 intresserade deltog i gudstjänst i Stenkvista kyrka.

Då Svenska Kyrkan överlät förvaltningen av stugan till Ärla Stenkvista Hembygdsförening skedde detta genom en muntlig överenskommelse

som innebar att kyrkan skulle fortsätta att äga stugan men att föreningen skulle överta ansvaret, driften och vidare reparationer.

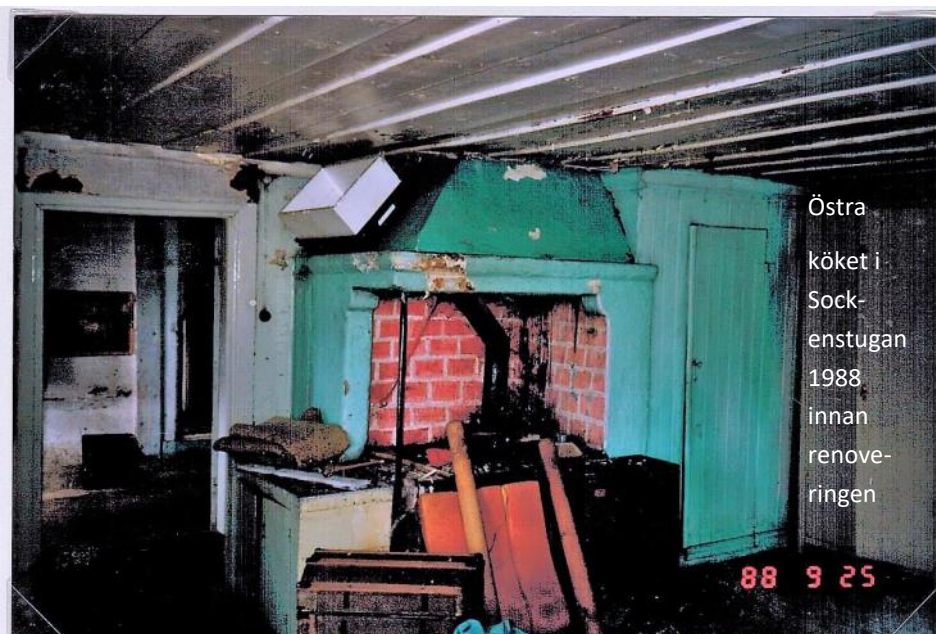
Den muntliga överenskommelsen innehöll således förbehållet att hembygdsföreningen skulle förvalta Lövstugan och att kommunen först skulle ombesörja omläggning av taket.

Med vid överenskommelsen var föreningens ordförande Gösta Anders-

son, kyrkorådets ordförande Allan Hålldin och Lars-Erik Eriksson kyrkofullmäktiges ordförande.

- Hembygdsföreningen lade ner ett otroligt ideellt arbete på restaurationen. Man började med att riva ett snedtak på gaveln som var vedbod, berättar Allan Hålldin som var med vid den muntliga överenskommelsen.

- Hela huset sanerades invändigt. Eftersom de båda murstockarna var trasiga hade röken gått rakt in i huset.

Östra köket i Sockenstugan 1988 innan renoveringen

Murstockarna murades om, målades och tapetserades. Alla fönster plockades ut och reparerades samt målades”, påminner sig Hålldin i mars 2016.

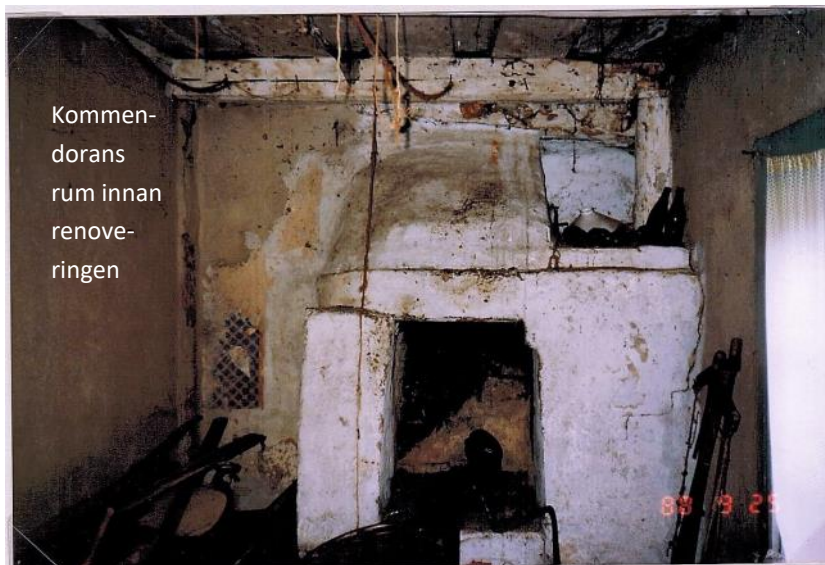
Lövstugan är en s.k. tvillingstuga i detta fall bestående av två hopbyggda envånings enkelstugor. Den äldsta, t.v. på bilden, är sannolikt identisk med den fattigstuga som byggdes under kyrkoherde Welanders tid 1764-1779. Byggnaden har idag åtta fönster, varav ett sitter i den gamla dörröppningen mot söder. Den senare fanns sannolikt kvar ännu då man 1875 satte in sju innanfönster.

Under någon period i slutet av 1800-talet hyste stugan 19 personer varav två var barn.

Lövstugan kom att användas som fattigstuga ända fram till 1895, då det till prästgården hörande Anderslunda, med sin nya mangårdsbyggnad, uppförd omkring 1860, blev fattiggård.

I det sammanhanget hyrdes sockenstugans lägenheter ut till bland andra en skomakare med verkstad och en period bodde en blind korgmakare i den ena stugan. Detta berättade kyrkoherde John Persson i samband med invigningen.

De sista som bodde i fattigstugan var Einar och ”Post-Märta”. De bodde i var sin del av stugan. Märta hade tagit på sig sysslan att dela ut posten i Kolunda med omnejd. Hon fick posten i en säck som kom med buss till en mjölkpall. Sättet att leverera post pågick till mitten av 1950-talet då man började med lantbrevbärare. Ärla Stenkvista Hembygdsförening har således förvaltat stugan i trettio år, hållit sina styrelsemöten där och hållit stugan öppen för allmänheten.

Kommen-dorans rum innan renoveringen

Västra-köket innan renoveringen

Hembygdsföreningen hyser ett litet bygdemuseum med foton, dokument, bruksföremål m.m. i stugan.

Föreningen söker bidrag

Nu har kyrkan sedan 2016, erbjudit föreningen att köpa stugan för en krona.

Problemet är att de kostnader som är förenat med överlåtelsen – lantmäteriaavgifter, ny eldragning, förrätningsavgifter m.m. – sammanlagt är för stora för att föreningen ska kunna anta erbjudandet.

Enligt föreningens kalkyl handlar det om sammanlagt 140 000 kronor.

Föreningen söker frenetiskt bidrag

från olika håll för att kunna ta över den.

Risken är annars att kyrkan, som inte anser sig vilja behålla stugan, säljer den till privata intressen och att stugan därmed förlorar sin allmänna karaktär och sitt unika kulturvärde.

Dessutom förlorar föreningen allt nedlagt arbete på huset och blir helt utan lokal.

Det är således angeläget att föreningen kan fortsätta att disponera den gamla Sockenstugan.

Källor:

Intervju med Allan Hålldin, mars 2016

Ärla Stenkvista Årsskrift nr 1-11

Brev 160317 från kyrkoherde Bo Rydén

Ordningsregler vid Ärla sockens fattigvård

Nedanstående är en avskrift från ett dokument som hittades vid inventering i Sockenstugan. Vi har inte originaldokumentet och vet inte vem som skrivit av det eller när det har skett.

Arbetslinjen gällde för hjonen. De skulle alla arbeta och det fanns en detaljerad å-prislista på olika arbeten för år 1897. Straffet för förbrytelse mot fattiggårdens ordningsregler bestod, efter varning, dels genom att hjonet nekande permission och dels genom indragning av kaffet i en-fyra dagar.

**"Guds fruktan skall af envar öfvas
och befrämjas och skola hjonen sinsemellan
lefva i frid och enighet"**

Beredning av tagel	per kilo	25 öre
Fjädersprittning	"	40 öre
Drevrepning	"	10 öre
Trasklippning	"	10 öre
Kardning av täckvadd	"	25 öre
Spånad ull otvinnad	"	60 öre
Spånad av ull tvinnad	"	1:20 kr
Strumpstickning manspar	"	30 öre
Strumpstickning kvinnspar	"	50 öre
Spånad av tågor	"	50 öre
Spånad av finblånor	"	75 öre
Spånad av grovblånor	"	40 öre
Spånad av kalkhår	"	30 öre
Vedklyvning	famn	2:00 kr
Solfknytning per	pasma*	12 öre
Bandvävning	per m	3 öre

*garnbunt

Utdrag ur sockenstämmoprotokoll angående Stenkvista gamla fattigstuga 1854 och några år framåt

Protokollet avser den äldre delen av fattigstugan som är närmast landsvägen och uppfördes i mitten av 1700-talet. Till fattigstugan hörde nu rivna uthus vilkas ålder är okänt.

"Protokoll vid allmän Valborgsmässa sockenstämma med Stenkvista församlingd. 28 maj 1855.

Paragraf 10

Med anledning av det alltmer sig yppande behovet af rum att inhysa församlingens fattiga, som inte kunna sig med arbete försörja, utan med fattigvården underhållas, beslöts att ett nytt fattighus detta år uppföras, och som en tredjedel af församlingens hemmantal äro aldeles skoglösa, skulle kostnadsförslag och uppgift på behöfet af timmer till denna byggnad göras, för att vid nu instundande sommaring kunna göra ansökning om utsyning af timmerbehöfet för detta hemman från Österrekarne härads allmänning, och anmodas Hr Siefert, Hr Fältväbel Forssander, Kyrkvården Jonas Jonsson i Kolunda och Pettersson vid Nyby att jämte socknens skogsvärderingsmän och synemän uppgöra förslag till denna högst nödvändiga byggnad och göra ansökning vid häradsrätten om utsyningen af timmer därtill för dessa skoglösa hemman.

Paragraf 15

Skulle syllmuren kring fattighuset med första rappas hvartill materialer anskaffas af Kyrkvården i Kolunda mot betalning, hvarefter fattighjonet Blomqvist verkställer arbetet.

30 sept. 1855 Paragraf 9

Beslöts att förslag till nya fattighusbyggnaden skulle uppgöras af Hr Siefert och Forssander begge Kyrkvårdarna, Pettersson i Nyby och Anders Jonsson i Norrtorp med det första och anmodades Hr Siefert och Pettersson i Nyby att efterhöra hvarst timmer kunde få köpas till bästa pris dertill. Timmer skulle för gemensam räkning uppköpas och dertill användas så som betalning. Magasinskassans contantas behållning, för de hemman som hafvas del i magasinet, hvaremot Kumla boställe betalar sjelft sin andel.

12 maj 1856 paragraf 12

Angående fattighusbyggnaden hade af Herr Patron Siefert blifvit inlämnadt ett kostnadsförslag af följande lydelse.

Kostnadsförslag fört vid byggande utaf det gamla fattighuset uti Stenkvista Församling. Muren under stugan och spisen torde få läggas med sockendagsverken då en åtage sig att såsom medarbetare deröfver hafva tillsyn, äfvensom inkörning af fyllning. Stensprängning torde få ske visst för aln, dessutom torde åtgå omkring 500 styck 5 tums spik 1 500 st 4 tum samt 500 st 3 tum spik samt till muren och stolpar vid kyrkan 1 200 mursten samt 8 tunnor kalk
Ökna den 24 april 1856 Y. S. Siefert.

Församlingen antog detta förslag men ansåg likväl arbetet böra kunna ske för 130 Rdlr.

Kyrkvården Jonas Jonsson i Kolunda åtog sig i att i sommar uppföra byggnaden. (Ur årsskriften 2011. Rolf Gustafsson)

Lövestugan i Stenkvista, socknens fattigstuga Några anteckningar ur Stenkvista kommuns protokoll

1800 En av de boende på fattigstugan i Stenkvista, Anna Persdotter, änka från Löt, antas som sköterska.

1826 Sex fattighjon bor i fattigstugan.

1856 Fattigstugan i Stenkvista får en tillbyggnad.

1858 Tretton fattighjon bor i fattigstugan.

Förestånderska för fattigstugan i Stenkvista är Anna Maja Andersdotter. Hon får detta år 4 riksdaler banko i stället för 4 riksdaler riksmynt för inköp av mjölk till fattigstugan. Det är en femtioprocentig ökning.

1863 Kommunalstämman i Stenkvista beslutar den 15 december "att allt skulle för gemensam räkning uppköpas;" (mat till fattigstugan skulle inhandlas för kontanta medel, inte ges in natura) "dock skulle de fattiga få julbrödet såsom hittills, så länge de tacksamt emottaga det".

1864 Den nyblivna änkan Sofia Persdotter i Stenkvista måste skaffa sig årstjänst. För att det skall fungera tar fattigvårdsstyrelsen i socknen hand om hennes barn. Ett av dessa, Eric Fredrik, hamnar hos sin mor i Floda.

Lars Andersson och hans hustru i Forskil har, enligt kontrakt, lovat att i 10 års tid ta hand om sin son Anders Gustafs och pigan Johanna Andersdotters barn mot 10 riksdaler riksmynt från Stenkvista kommun och 30 riksdaler riksmynt från barnafadern. Både Anders och Johanna är bosatta i Stenkvista. Den gamla pigan Johanna från Onsäter (Stenkvista) begär husrum för sig och sitt barn. Kommunalstämman i

Stenkvista anvisar henne plats i Ångstugan. Där hamnar även pigan Fia Falk. Stämman anser att det åtgår alltför mycket ved till fattigstugan.

1865 Lars Larsson i Asplund får i uppdrag att indriva ca 20 riksdaler riksmynt, "som avledne fattighjonet Anders Torsk skall hava innestående hos sin i Jäder varande förmyndare".

1866 Familjen Erik Larsson flyttar från Torskstugan i Stenkvista till fattigstugan. Hustrun i familjen blir förestånderska i fattighuset. Ett av fattighjonerna där är den gamle drängen Lars Andersson. Han förbjuds att fortsätta med sitt kringdriveri och tiggeri i socknen. Gör han det, dras hans fattigdel in.

1875 Sju innanfönster sätts in i fattigstugan.

Förestånderska för fattigstugan är Christina Jonsdotter i Stenkvista. Hon har hel fattigdel och 25 kr om året i lön.

1895 Lövestugan upphör att vara Stenkvista sockens fattigstuga. Anderslunda övertar denna funktion. Gården, som bebos av kronofogden S. O. Wenström i Öster- och Väster Rekarne fögderi, köps av Stenkvista kommun för 5500 kr och omvandlas alltså till en fattigård.

Ur "Eskilstunas Historia från istiden till dags dato är för år enligt det gamla sättet att berätta om det som timat nämligen i annalform." av Per-Erik Melander. Utlagd på Internet på <http://www.perm1949.se/EHinled.html>

Föreningen renoverar Kämtorps smedja

Förr fanns det i regel en smedja på varje gård eller i varje by. De har med åren försvunnit en efter en, ofta har de rivits, flyttats eller helt enkelt rasat ihop. I Stenkvista finns emellertid en smedja kvar nämligen vid Kämtorp. Gården Kämtorp finns omnämnd år 1635 som Kämbetorp och år 1719 som Kiämbtorp, så det är en gård med gamla anor. Hur gammal smedjan är, är svårt att uppskatta, men troligen är den från 1700-talet.

Nuvarande ägare är Saga Andersson, vars far Harald Andersson kom till Kämtorp år 1946. Han byggde om hela gården med ny ladugård, svinhus, magasin och ny bostad. Han använde timmer ur egen skog, sågade på eget sågverk samt gjorde allt smide i den egna smedjan.

Om man gick ut sent en kväll, så nog stod Harald i smedjan, man kunde se röken och höra hammarens slag mot städet.

Harald är sedan 13 år tillbaka borta ur tiden. Hans stora intresse var att arbeta och skapa något. Smedjan har sedan hans bortgång stått oanvänd och tidens tand har satt sina spår. Under åren 1991-1992 har hembygdsföreningen fått möjlighet att rusta upp den och flera frivilliga har hjälpts åt med arbetet. Takteglet, som var tillverkat i tegelbruket i Hällberga, har plockats bort och trasiga tegelpannor har bytts. Nockstocken är bytt liksom en del väggtimmer. Vidare är väggarerna upprättade, eftersom de glidit iväg av trycket från skorstensmuren. Denna hade nämligen fått frostsador genom läckage från det otäta taket. All takläkt är bytt och teglet plockades tillbaka före julen 1991. Den gamla skorstenen har

rivits och en ny har murats upp under våren 1992, då renoveringen avslutades med rödfärgning. Högtidlig återinvigning skedde i samband med en bygdevandring lördagen den 12 september. Torsten Almén från Jäder tände då fyren och smidde en klädhängare i form av ett oxhuvud, som han senare överlämnade till föreningens ordförande Gösta Andersson.

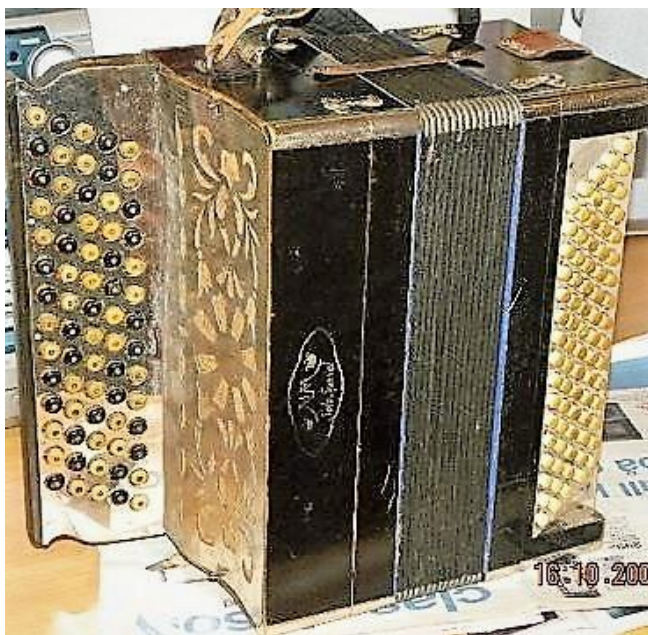
Föreningen är skyldiga ett stort tack till de medverkande: Gösta Andersson, Lennart Andersson, Börje Blomkvist, K.-G. Eriksson, Einar Eriksson, Erik Pettersson, Gunnar Lindkvist samt Arne Jonsson, murare. Medverkat har också undertecknad.

Holger Söderbom

Historien om ett gammalt dragspel

Ur Årsskriften 2009

Ett NM-spel men inte det som Håkan skriver om

En varm sommardag, i juli månad 1995, besökte en kamrat och jag, en gårdsauktion i Malmköping.

Innan auktionen skulle dra igång gick vi runt gårdsplanen, för att se på de prylar och möbler, som om en stund skulle auktioneras bort. Plötsligt ropar min kamrat. "Kom hit så får Du se!"

Ett gammalt dragspel i trä! Vi tittade närmare på det, och noterade att det var ett femradigt, kromatiskt dragspel av märket NM special solo. Det var skruvade elfbensknappar, i diskanten, i basen elfbensknappar, (ej skruvade).

Jag tänkte att det nog var tillverkat någon gång på 1920-talet.

Nåväl, auktionen började, med att auktionisten ropade ut allsköns prylar. Möbler mm. Folk bjöd "hejvilt på det mesta. När det så var dags att bjuda på det gamla, NM spelet, så var utgångsbudet för instrumentet 500 kronor. Konstigt nog, så hängde de intresserade bara med till 450 kronor. Jag bjöd 500 och blev på detta sätt ägare till det garna dragspelet.

När så auktionen så till sist var över, och jag gick fram för att betala, och hämta den gamla dyrgripen", så kom det fram en äldre dam till mig. Jag fick då se att hon grät och snyftade hela tiden.

"Ta väl vara på klenoden", snyftade hon fram.

Jag frågade varför hon var så ledsen.

"Jo, Du förstår, sade hon medan hon snyftade

"Det gamla dragspelet som Du ropade in, det har min morfar ägt, och spelat på danser med. Och han köpte det när seklet var ungt! Jag tror att det måste ha varit 1901", sade damen, "för att min mor har sagt, att hennes far, hade varit i 20-

årsåldern, vid den tiden."

Spelet hade nog då, kostat ungefär en årslön.

Men, sa jag, om Du är så ledsen. Varför släppte Du då instrumentet till någon som Du inte ens känner? (Och menade att hon nog ännu hade chansen, att få tillbaka spelet)

"Därför att ingen av oss efterlevande, spelar något instrument, så jag tycker att Du, som kan spela, skall ta väl vara på dragspelet, och jag hoppas, att du kommer att använda spelet och spela på det! Det lovade jag damen, och vi tog farväl av varandra.

Min kamrat och jag åkte senare på dagen, till min sommarstuga, (vid Bårsten) för att dricka kaffe, och för att provspela det gamla NM-spelet. (NM betyder Nordisk Musik). Det visade sig att bälgen varså utsliten (i bälgskinden i hörnen) att nästan all luft blåste ut. Det gick bara att spela fyra-fem toner innan bälgen slog ihop!

Jag kunde dock höra att stämmorna och klaviaturmekaniken, var helt utmärkta.

Efter detta, ställdes nästan omedelbart "gammelspelet" in i min slöjdstuga, och ställdes på golvet in under en bänk, och där stod det, sommar som vinter, i 14 år.

En dag under sommaren 2009 fick jag besök av en arbetskamrat från min tid på

TGOJ. Han blev intresserad av mina gamla dragspel från 1940 och-50 talet.

Han frågade intresserat om jag eventuellt hade något "riktigt" gammalt dragspel.

Jag erinrade mig då det gamla NM spelet, som under så många år, "stätt i glömska i slöjdstugan. Jag tänkte, att det nog inte skulle vara spelbart, efter 14 år i kyla och fukt. Men oj vad jag bedrog mig!

Klaviaturen fungerade perfekt!!! Både diskant och basar.

Jag tog då och plockade isär spelet, (i tre delar) och dammsög alla tonstockar, och alla stämmorna, i diskant och bas. Vad som behövde göras, var att reparera de slitna skinnen i bälgen, så att kompressionen inte blåste ut.

Nu så har jag till min egen, och andras glädje, kunnat spela på detta 108-åriga, dragspel både till underhållning och dans.

Alla som lyssnat, säger att det är en mjuk och fin ton, i diskant, och att det är en fyllig bas i spelet.

Detta är ju ganska fantastiskt! När detta instrument tillverkades, hade kromatiska dragspel bara funnits till som ny uppfinning, i c:a ett år.

Man kom igång med produktionen av denna typ av dragspel år 1900. (Durspel hade funnits sedan år 1822 och Magdeburgerspelet kom 1845).

Håkan Carlsson

Läs mer om Håkan på sidan 14

2006

I samband med att Vattenfall ska gräva ner elledningarna i Eklången passar Byalaget på att besluta om att samförlägga fiberrör för bredband.

2007

Föreningen firar 20 årsjubileum

2008

57 fastigheter i Eklången har bredband anslutet till Eskilstuna stadsnät.

Föreningens eldsjäl Sven Norman går bort. Syskonen skänker föreningen 20 000 kronor. Bredbandet i Eklången invigs.

2009

De nedläggningshotade skolorna Hållsta och Hållberga skonas från nedläggning.

I Eklången startar 2009 ett hembygdsprojekt "Eklången förr och nu" med kartläggning av byns historia.

Medlemsavgiften höjdes till 100 kronor
Föreningen får 50 000 kronor från framlidna Majlis och Elon Carlsson.

2010

Inger Gustafsson väljs till föreningens ordförande.

Den förfallna gärdsgården vid Sockenstugan revs.

Digitaliseringsgruppen börjar sitt arbete "Eklången förr och nu" ordnar utställning i Eklångens magasin. 250 besökare ser utställningen.

2011

Ärta fastighetsägareförening återupptar Ärladagen som gjort ett uppehåll sedan 1967.

Länstyrelsen klassar Eklångens vatten som övergött.

2012

Föreningen firar 25 årsjubileum

Räls och sliprar tas bort från den gamla banvallen.

Stenkvista Kolunda VA ekonomisk förening får ett bidrag på 500 000 kronor från kommunen samtidigt som man ansluter till det kommunala VA-nätet.

2014

Eklångenborna Bibbi Molander och Gunilla Björklund börjar, tillsammans med Cykelfrämjandet, att agera för att banvallen till den nedlagda järnvägen ska ombildas till gång- och cykelväg mellan Eskilstuna och Åkers Styckebruk. I första hand mellan Eskilstuna och Eklången. Cykelvägen Eskilstuna - Ärta färdigställdes under 2015 De skriver en förstudie.

"Ärta Byaråd" bildas.

Några medlemmar som gjort mycket för föreningen

Alla föreningens medlemmar är lika viktiga.

Ingen värderas högre än någon annan.

Den som är engagerad, som har tid och ork

kanske ägnar föreningen mer tid än andra,

men är därför inte mer märkvärdig

än den som inte har tid, ork eller lust

att engagera sig i verksamheten.

Medlemskapet ger alla lika stor rätt

att säga sin mening om föreningen,

att ta del av föreningens erfarenheter och rättigheter.

Varje medlem bidrar med sitt arbete

utifrån det egna behovet och den egna förmågan.

I en jubileumsskrift

kan vi inte nämna alla medlemmar.

Det skulle bli en katalog.

Men några vill vi ändå lyfta fram

och påminna om deras gärning.

Främst av dem är Sven Norman.

Han ägnade nästan all sin tid

åt föreningens uppgifter

att dokumentera det förflutna,

att tillsammans med Eva Hellström och Mia Moll.

samla minnen och erfarenheter

som vi alla har nytta och glädje av.

Sven Norman gick bort 2008.

Vi har bett hans syster Gun Larsson

att skriva några rader om sin bror.

Vi presenterar därefter några andra

medlemmar som varit med länge i föreningen:

Ulla Johansson, Håkan Carlsson,

Inger Gustafsson och Rolf Gustafsson.

Sven Norman, eldsjälen, bonden, tecknaren, hembygdsforskaren, idrottsmannen...

Sven Norman var en riktig eldsjäl som ägnade i stor sett all tid på forskningen för hembygdsföreningen sedan han väl blivit medlem 1988. Jag fick frågan om jag ville skriva en text om min bror Sven och det gör jag så gärna, eftersom jag vet att han gick in helhjärtat för allt han tog sig an, så även hembygdsforskningen.

1988 blev Svens intresse för hembygden allt starkare. Det började med en ett deltagande i en torpcirkel där hans kunnighet i kartritning kom väl till pass vid inventeringen av torpargrunder och dyligt. Oräkneliga är de detaljerade kartritningar han lämnade efter sig. Han har också forskat fram mängder av de namn på de människor som bott i de gamla torpen. Till stor hjälp hade han av gårdsarkivet vid Rinkesta som han vintertid besökte timvis varje dag i flera år.

Sven lade ner all sin vakna tid på forskningen. Eftersom Sven var bosatt vid Hult i hela sitt liv och hade många intressen vid sidan av jordbruket, bland annat idrotten. I Ärla IF engagerade han sig tidigt aktivt i olika idrottsgrenar, främst skidor, orientering och friidrott. Han var även en uppskattad ungdomsledare, samt sekreterare i många år. Detta gjorde att Sven fick ett stort nätverk som han använde sig av genom att intervjua och lyssna på gamla ärlabors olika livsöden och andra historier från trakten.

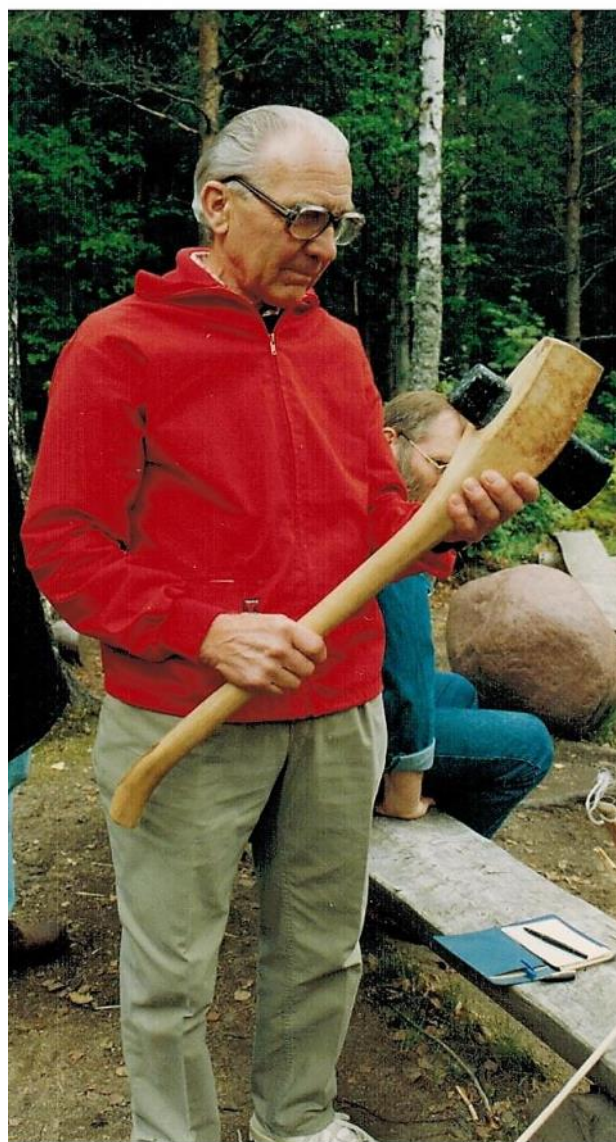
Sven var en duktig karikatyrtecknare som han utnyttjade vid alla tillfällen som gavs. Sin portfölj med skissblock och pennor glömde han inte då han träffade människor i olika sammanhang. Otaliga är de bilder han tecknat genom åren. Det här är några av mina tankar om min käre bror Sven som alltid stått mig nära. Han har lärt mig mycket och jag har delat många upplevelser och intressen med honom. Han hade många egenskaper som jag uppskattade. Han var positiv, kreativ, lugn, pålitlig och tålmodig bland annat.

Gun Larsson

Illustrationer, överst till vänster:

Självporträtt i form av karikatyr 1942

Överst till höger: Bonden Sven Norman i traktorn 1975

Sven vid stenåldersbyn Vrå 1990-tal

Sven Norman såg bland annat till att samla resultatet av torpinventeringarna i systematiskt ordnade pärmar. Därför finns avskrifter ur kyrkböckerna för nästan alla torp, gårdar och fastigheter inom Ärla, Stenkvista, Hällberga och Eklången.

Håkan Carlsson är en av många duktiga dragspelare som underhållit med sitt dragspel i många sammanhang. Det står så här i en liten bok som heter Svenska dragspelare, *Håkan "Baloo" Carlsson* initiativtagare till Eskilstunas dragspelsklubb Smedbälgarna. Sommaren 1974 besökte Håkan alla de spelmansstämmor han hann med. Då dök tanken upp om att bilda en dragspelsgrupp i Eskilstuna. Den 14 augusti detta år bildades DK Smedbälgarna. Klubben har i dag ett 70 -tal medlemmar och fortsätter att utvecklas. Redan som 5 -åring 1951 fick Håkan ett tvåradigt dragspel. Vid 12 år kunde han kassera in det första gaget, 15 kronor, vid en dansbana vid sjön Bårsten i Sörmland. Håkan har bl.a turnerat i svenskbygderna i USA med Hasse Tellemar, spelat på Hälsingehambon, varit med i Gideons orkester, spelat i Café Norrköping. Tillsammans med Rolf Dahlström har han spelat in kassetten Hemkokta karameller.

Håkan har varit med i föreningens styrelse sedan 2006 och var dess sekreterare under sex år.

Digitaliseringsgruppen

inom Ärla Stenkvista hembygdsförening

Gruppen startades den 10 februari 2015 av Ulla Johansson, Inger Gustafsson, Rolf Gustafsson, Bengt Lundblad och Mario Matteoni.

Syftet med digitaliseringen är att föra över de samlade dokument, foton, ljudinspelningar, kartor och ritningar som föreningen disponerar till digitala media för att dels ha kopior av samlingarna men också göra dem mer tillgängliga i en databas. Meningen är att medlemmarna och hembygdsforskare så småningom ska kunna söka efter specifika poster i ett digitalt arkiv.

Många av originalhandlingarna kan då också, efter digitaliseringen, föras över till stadens arkiv och till museer i mån att dessa är intresserade.

Ett sådant digitalt arkiv finns redan för Eklångens hembygdsarkiv som ett resultat av hembygdsprojektet "Eklången förr och nu". Arkivet finns tillgängligt i hembygdsföreningens dator.

En arkiveringsplan upprättades och vi insåg att det var nödvändigt att börja med en inventering av de material vi har i sockenstugan. Någon översikt fanns ännu inte. Inventeringen är ett stort arbete som ännu pågår under 2017.

I sockenstugan förvarades en hel del fotopärmarna och vi beslöt att skanna in samtliga sidor i albumen men även de bildförteckningar som fanns i albumen.

Ett omfattande arbete har under snart två års tid pågått med att inventera, förteckna, beskriva och digitalisera våra samlingar. Resultatet börjar nu visa sig i en intern databas och externt på Bygdebands hemsida.

Ett påtagligt resultat är också att vi tvingades städa upp och skaffa skåp för arkiverade originalhandlingar.

För att klara arbetet behövde vi dessutom utrustning för digitalisering: Dator, skanner, kameror samt en fotoskrivare som även kan skriva på dvd-skivor.

För att ekonomiskt täcka utgifterna har vi vid två tillfällen erhållit bidrag från kommunen.

Flera medlemmar har regelbundet engagerat sig i arbetet med inventering, uppstädning och inskanning.

Digitaliseringsgruppen träffas varannan tisdag och deltagare är: Gun Larsson, Birgit o Bengt Johansson, Helen Haxner, Kerstin Almroth, Inger o Rolf Gustafsson och Karl-Erik Olsson.

Inger och Rolf, parhästarna som drar lasset

Inger o Rolf Gustafsson har sedan de blev pensionärer varit oavlönat heltidssysselsatta med föreningens uppgifter. Inger i föreningen lägger ner mera tid på föreningen än de.

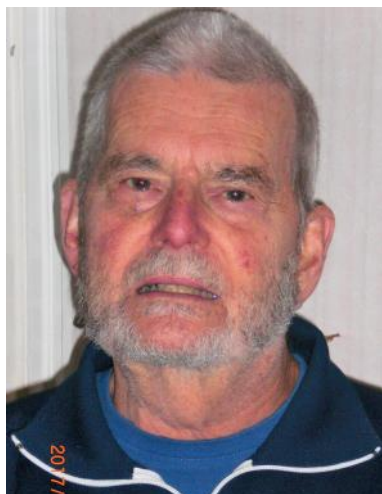
Vad är det som driver er?

- Det är roligt och intressant att få och söka information om människor och händelser i hembygden. Vi har sedan några år en digitaliseringsgrupp som träffas varannan tisdag i

sockenstugan. Vi har hittat mycket intressant material. Roliga minnen under vår tid i föreningen är bl.a. vis-och kulturcaféer i församlingshemmet, så mycket glädje, så mycket sång och musik, så mycket folk.

Vårt midsommarfirande med goda tårter.

Styrelsens viktiga uppgift för framtiden är att värva flera medlemmar, komma in i skolorna och berätta om vårt kulturarv. Det är vår skyldighet att föra kulturarvet vidare.

Rolf Gustafsson född den 11/4 - 38 i Västra Vingåker, uppväxt i Stora Malma från 4 -års ålder. "Jag kom till Stenkvista -61, då jag började min anställning först ett år som instruktör på Stenkvistaskolan efter att ha gått ett par kurser där. Därefter som jordbruksförman i 36 år ända till skolan såldes.

-Jag var med i Stenkvista församlingshem vid tillfället då föreningen bildades. Kom med som suppleant i styrelsen -94 och blev ordinarie -97 ordförande -98 ordförande och kassör -99 fram till 2010 då Inger Gustafsson blev ordförande, är fortfarande kassör

Jag är skyldig till en amatörfilm om Norra Sörmlands Järnväg 100 år som skall föreställa att vara inspelad på 100 -årsdagen av invigningen. Efter många turer är nu en del av banvallen färdig som asfalterad cykelbana.

År 2016 var vi med och firade Sveriges hembygdsförbunds 100-årsfirande på Skansen i Stockholm. Sörmlands Hembygdsförbund på Gammeldags marknad i Malmköping och Rekarnekreten på Fristadstorget"

Inger Gustafsson född den 28/12 -52 , Brännkyrka församling, Stockholm. Uppväxt i Hälleforsnäs. Flyttade till Barva 1985. "Jag kom till Stenkvista-Årila församling 1998. Jag kom med i styrelsen 2000. Blev ordförande 2010. Mina uppdrag har varit ordinarie.styrelseledamot och vice ordförande och därefter ordförande.

- Har arbetat som kontorist på AB Elmo i Flen 1970-83. En kort tid på Hemglass Strängnäs. Skjutledare på Hugelsta skjutfält. Där var jag även en av två skyddsombud för hela skjutfältet. Jag var då en av Sveriges få kvinnliga skjutledare. En rolig och lärorik tid 1985-1992. Under åren på skjutfältet var jag också kantor i nuvarande Kafjärdens församling.

Under samma tid arbetade jag mycket ideellt i hembygdsföreningen i Barva. Har under mina år arbetat som musiklärare i Eskilstuna kommun. Även arbetat som assistent åt funktionshindrade. Kantor var jag i Stenkvista-Årila församling 1998-2011. De senaste fyra åren är jag också varit styrelseledamot i Sörmlands hembygdsförbund."

Inger Gustafsson är ordförande i Ärla Stenkvista hembygdsförening. Skampålen tillhör föreningen men dess historia är ännu så länge okänd . Foto: Lars Skärlund.

ESKILSTUNA Det var en pigg och livaktig 100-åring som visade upp sig i det soliga vädret på Fristadstorget under söndagen.

I Eskilstuna kommun finns för närvarande elva hembygdsföreningar. På söndagen samlades de på Fristadstorget för att uppmärksamma att Sveriges Hembygdsförbund varit verksamt i 100 år. Hembygdsrörelsens samlade medlemsantal i landet uppgår till nästan en halv miljon människor.

– Det är en imponerande verksamhet och en av våra största folkrörelser, säger Ann-Sofie Wågström, kommunfullmäktiges ordförande.

Hon var på plats under söndagens firande och fick tillsammans med övriga besökare njuta av levande musik i det fina vädret.

Inger Gustafsson är ordförande i Ärla-Stenkvista hembygdsförening. Hon är också engagerad i Södermanlands hembygdsförbund

som totalt organiserar cirka 20000 medlemmar. Hon ser gärna att den siffran ökar.

– Många som är engagerade hör till den äldre generationen.

Det som hon tycker hör till det roligaste med hembygdsarbetet är all den glädje som finns i sången och musiken.

– Men vi har mycket annat på agendan också. Släktforskning är väldigt populärt och nu håller vi också på med ett stort projekt för att digitalisera föremål, säger hon.

Hon vill dessutom slå ett slag för hembygdsrörelsens humanistiska och demokratiska grundsyn. Hembygdsföreningarna är öppna för alla, oavsett etnicitet och bakgrund, och kan spela en stor och viktig roll för integrationen av nyanlända svenskar.

– Vi måste kämpa på och vara öppna. Vi kan ge mycket på det området och också få mycket tillbaka, säger hon.

LARS SKÄRLUND 016-15 61 06
lars.skarlund@ekuriren.se

Elva lokala hembygdsföreningar

Husby-Rekarne
Näshulta
Öja-Västermo
Gillberga-Lista
Ärla-Stenkvista
Barva
Hällbybrunn
Torshälla
Kjula-Jäder
Sällskapet S:t Eskil
Kunskapsturism Kafjärden

Sveriges Hembygdsförbund

Sveriges Hembygdsförbund ger stöd och service till lokala hembygdsföreningar och regionala hembygdsförbund i arbetet med kulturarvet. De företräder också hembygdsrörelsens intressen i kontakter med myndigheter och beslutsfattare och samarbetar med andra folkrörelser.

Ulla Johansson var med vid starten och fortfarande aktiv i föreningen

Foto från intervju i EK 18 april 2003 Foto: Lasse Stenbäck

Ulla Johansson har varit lärare i Tumbo, Hamra och Hällberga i sammanlagt 41 år. Hon har varit medlem i Hembygdsföreningen sen starten och kom med i styrelsen första gången 1998. För de medlemmar som bevistat föreningens årsmöten är hon mest känd som den som på ett intressant och roande sätt kåserat om sina resor i världen.

Jag föddes 20 april 1933 i Strängnäs Landsförsamling men växte upp i Åkers Styckebruk. Redan 1957 kom jag till Ärla socken och blev lärare i Hamra skola.

Inte var det min mening att stanna där någon längre tid. Efter tre års arbete i A-form i Tumbo skola tyckte jag det skulle vara bra med träning på en annan skolform, B-form d.v.s. två årskurser i varje klassrum. Men jag blev kvar. 30 år vid Hamra skola och 8 vid Hällberga skola.

Mycket har hänt i bygden under den tiden. Då jag kom till Hamra fanns här två affärer, kommunalhus, ålderdomshem, skola, kyrka, prästgård. Nu är det bara kyrkan kvar, Prästgården står tom. Affärer fanns i Örsta, och Hällberga. I Ärla fanns flera butiker bl.a. en manufakturaffär, post, järnväg, tandläkare m.m.

Ärla och Stenkvista var redan då sammanslagna till en storkommun men 1971 blev den sammanslagen med Eskilstuna. Folk flyttade till stan, skolorna sorterades in under rektor och skolstyrelse i Eskilstuna

1987 lades Hamra skola ned trots massiva protester från befolkningen här.

Det minns jag med sorg.

Men jag har också väldigt många glada minnen från mitt arbete med skolbarn i vår kommun. Underbara ungar, festliga tillfällen i skolan, examen, julfester, utfärder, föräldraträffar m.m. Jag har gjort två DVD-serier med bilder om detta. De finns till salu från Hembygdsföreningen.

Jag har varit med i Hembygdsföreningen sen starten och blev medlem av styrelsen första gången 1998. Senare år var jag mest suppleant. Från min tid med Hembygdsföreningen minns jag med glädje många trevliga utfärder och studiebesök i bygden.

Hembygdsföreningen behövs. Det är viktigt att gamla seder och bruk inte glöms, att vi bevarar vår hembygd. I vår moderna digitala värld verkar allt kunna försvinna med ett knapptryck.

Förhoppningsvist har vi fått några människor att förstå vikten av att bevara vår kultur.

Största utmaningen för hembygdsföreningens styrelse verkar vara att få med yngre personer. Styrelsens medlemmar är nu rätt gamla. Var finns ungdomen?

Det viktigaste just nu är Sockenstugan. Föreningen borde äga stugan för att kunna göra förbättringar och helst utökningar. Vi borde också äga eller ha tillgång till magasinet som ligger nära Sockenstugan. Där skulle man kunna förvara gamla ting som nu är hopade på sockenstugans vind. Där kunde man kanske ordna små utställningar, måhända tillsammans med kyrkan. Ett litet by- museum. En tillgång för socknen.

Våra förfäder, vikingarna hackade in sina meddelanden och minnen på sten. De har bevarats i 1000 år. Nu är det vår uppgift att få ting och minnen från vår tid bevarade.

Ulla på terrassen , Hamra. 2001

Ulla på 80-årsdagen i Hamra

Föreningens logotyp

Ärla Stenkvista logotyp har en bild av den runsten som hittades 1856 i Kolunda där den nu står uppställd intill två andra.

Runinskriften lyder:
Thair setu stin sunir
turkitil sauk fulku
hiar fathur auk muthur
eftir kiarthu trikila

Översatt:
”De satte stenen, sönerna av Torkattil och Folka; här efter
fader och moder gjorde de manligen” (minnesvård).
Stenen är från 900 talet och kanske den äldsta i Sörmland.

Logotypen prydde tredje årgången av föreningens års-
skrift och har så gjort sedan dess.

Källa: Olle Lorin samt Svenska Runstenar, Sörmland, <http://www.svenskarunstenar.net/sormland/so113kolunda.html>
Mer info om stenen hittar du genom ovanstående länk.

Krönika

2015

Klart med cykel och gångväg mellan Eskilstuna och Ärla. Familjen Nilsson från närbelägna Flättorps gård köper Rinkesta slott.

2016

Kyrkan erbjuder Ärla Stevsta hembygdsförening att köpa Sockenstugan för 1 krona. Föreningen utreder hur stora kringkostnaderna blir. Kyrkan anser att föreningen ska betala dessa.

2017

Föreningen firar sitt 30-årsjubileum med att ge ut denna skrift. I Eklången bildas på initiativ av Ville Jegerhjelm, en intresseförening för sjöarna Eklången och Träskaten

Hembygdsföreningens styrelse 2017

På fotot från vänster
Överst:
Håkan Carlsson, ord.,
Rolf Gustafsson, kas-
sör
Nedanför:
Mario Matteoni, ers.
Maria Bergkvist, ord,
Ulla Johansson, ers.,
Inger Gustafsson,
ordf.
Helen Haxner, sekr.
Kerstin Almroth, ord.,
Lennart Falk, ord.

Ej med på fotot: Bengt
Lundblad ers., Hans
Norman, ers.

Föreningens årsskrifter

Föreningen gav ut den första årsskriften redan från starten 1987.

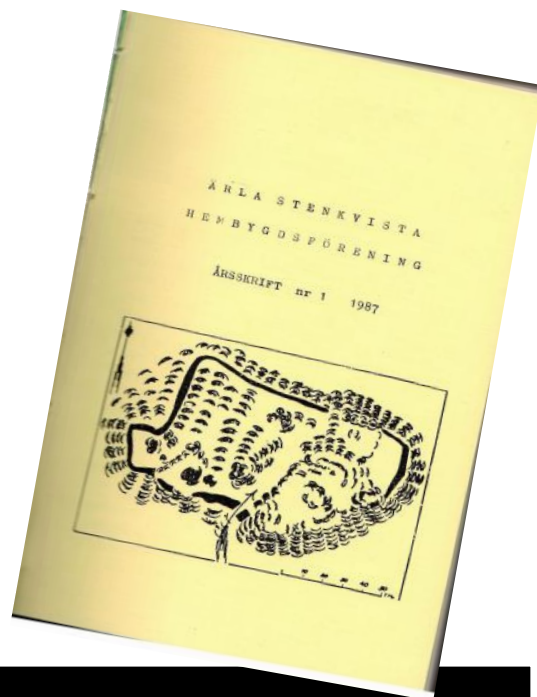
De fyra första numren var kopierade men från och med 1991 trycktes de.

Sättning och tryckning 1991-2003 sköttes av Grafisk Utbildning på Rinmansskolan i Eskilstuna.

Från och med 2004 anges tryckorten: Produktion och layout Örlings reklam Eskilstuna.

Redaktör för nummer 1-10 var Torsten Andersson som avlöstes av Rolf Gustafsson och Anita Norberg 1999.

2008 står Rolf Gustafsson ensam som redaktör.

Innehållsförteckning 1987-2016

Varje årsskrift innehåller

- * Verksamhetsberättelse,
- * Kassarapport, Ekonomisk redovisning
- * Årsmötet (referat)
- * Styrelsens ledamöter
- * Preliminärt program för det kommande året, Kommande aktiviteter
- * Referat från utflykter, hembygdsresor, gökottor, studieresor och andra genomförda aktiviteter.
- * Från och med 1992 redovisas i notisform "Vår bygd i tidningen".

*Här nedan anges endast övriga artiklar ur årsskrifterna
Författare anges endast där det framgår av skrifterna.*

År/rubrik/författare/sida

1987

- Hembygdsförening bildad 3
- Vårt första sammanträde 5
- Träff hos Hasse o Margareta 6
- Bilder från hembygden 8
- Hamra skola 9
- Att dokumentera 10
- Studiecirklar 10

1988

- Dräktkommitté 8
- En liten rapport från dräktkommittén 9

1989

- Invigning av sockenstugan i Stenkvista 9
- Dräktkommittén 11
- Rinkesta slotts och gårdsarkiv 11
- Gamla rektorn berättar (Abel Lövhagen) 12

1990

- Hembygdsföreningens torpinventering 5
- Om utdikningen av kolundakärret 9
- Något om skolorna i vår hembygd 14
(Utan rubrik. Om soldaterna Erling från Ärla), Birger Eriksson 19

1991

- Strängnäs-Stenkvistaskolan återblick, Bengt Lindén 14
- Rinkesta säteri, Helén Karlsson 17
- Hällbergas historia, Ulrika Eriksson 19
- Ärla Sockens historia, Jeanette Ek 21
- Torpcirkel i Stenkvista 23
- Ärla torpcirkel 24
- Fredriksberg 25
- Studiecirkel i gårdsgårdsbygge 27
- Laggartorps skola, Klasserna 1 och 2 år 1899 (foto + namn) 29
- Torsberga skola, klass 5 och 6, eleverna födda 1945 (foto + namn) 30

1992

- Kämtorps smedja, Holger Söderbom 10
- Ett gammalt auktionsprotokoll berättar 12
- Torpvandring i Stenkvista, Holger Söderbom 14
- Intervju med Lennart Sandqvist Nysåg 1984 16
- Intervju med Doris Ericsson Örsta Handel, 19/11 1984 18
- Tummelsta. Gårdens historia, ägare och förändringar, Lennart Grevesmühl 20

1993

- Rinkesta tegelbruk, Sven Norman 9
- Rinkesta sågverk. Långdalssågen och Sörängssågen, Sven Norman 11
- En berättelse om ett torp och dess innevånare, Torsten Andersson 14
- Ett auktionsprotokoll, Småsjöandan, Torsten Andersson 18

1994

Minnesruna över Holger Söderbom 7
Torsberga gårdshistoria, Clara Nevéus 9
Medaljutdelning på Torsberga 14
Eklångens samhälle, Torsten Andersson, Sven Norman 16

1995

Hällberga gård, Torsten Andersson 8
Norra Södermanlands järnväg – spår av ett sekel, Lars Bager, Kerstin Bager 12
Stornäs festplats, Sven Norman 17
Rinkesta såg (Rajden) Sven Norman, 18
Biografen i Ärla, Sven Norman 20

1996

Eklångens gård, Kerstin Bager, Torsten Andersson 8
Skogshalls Skogsskola 1856-1915, Sixten Rehn 13
Skogshalls gård efter skogsskoleperioden Torsten Andersson 18

1997

Jubileum i Stenkvista. Hembygdsföreningen firade första tio åren. (Ur "Sörmlandsbygden" 15/5 1997) 6
700-årig kyrka revs. Skolbygge restes på kyrkmark. (Ur Eskilstuna-Kuriren 12/5 1939) 8
Trettioen tjänsteår utan en dags frånvaro. (Ur Eskilstuna-Kuriren 12/5 1942) 10
Spånga gård i Ärla socken (Ur "Ärlaboken") 12
Ännu en runsten funnen i Kolunda. Olle Lorin. 18

1998

Ärla-examen på slutfest. Inför kommunsammanslagningen. (Ur Eskilstuna-Kuriren 31/12 1951) 6
Vemodig fest i Stenkvista. (Ur Eskilstuna-Kuriren 31/12 1951) 8.
Mejerier i Stenkvista. 9
Örsta-mejeriet 10
Några tips om var man kan hitta material för släkt- och torp-forskning, Eva Hellström, Marianne Moll 11
Laga skifte i Kolunda första protokollet Torsten Andersson 12
En bild från självhushålllets tid. Bertel Bager 22

1999

Fagervik från forntid till nutid (Ur "Ärlaboken") 9
Intervju med Elin och Lennart Falk av elever i Hamra skola 1986 11
Beskrivning av Fagervik och soldattorp enligt förteckning till 1794 års karta 12
Arrendekontrakt 14
Instruktion för kyrkstöten i Ärla (Ur "Ärlaboken") 16
Grässelberget, Tomas Ljungkvis 17
Tankar, fakta och hörsägen kring en ruin i Stenbyn eller Hällstugan, Rolf Gustafsson, Yngve Gustavsson, Gunnar Lindqvist 23

2000

Dikter av Vilhelm Larsson, 12

Kulturvandring i Hällberga, Rolf Gustafsson 13
Gatunamnen och deras ursprung 14
Stenkvista Golf:s historia, Karl-Axel Gustavsson 16
Fröken Ohlssons smörgåsbord en kulinarisk begivenhet från 1910 19
Ekonomisk beskrivning över Ärla Socken, Rolf Gustafsson (Ur "Stenkvistaboken") 21
Piga på Ärla ålderdomshem, Birgit Olsson 26
Sockennamnet Ärla, Svante Strandberg 28

2001

Inte alla statare för illa, Anna Loman. Född Bager 20
Kavalkad över gårdsfolket på Torsberga, Bertel Bager 20
Maja i Smörkulla 27
Vill du vara med och skapa en örtagård? 28

2002

15-årsjubileum 10
Gösta Andersson och Majken Eriksson, till minne. Torsten Andersson 12
Rolf Gustafsson 13
Kulturvandring vid Lilla Hällaren, Bengt Johansson 18
Strödda anmärkningar över åker och ängsskötsel i Stenkvista socken, (UrSörmlands Kungliga Hushållningssällskaps handlingar år 1820) 21
Dikter, Vilhelm Larsson 26

2003

Vem är skalden? En visit bland vägarbetare på Stenkvistavägen (väg 53) 20
Artrik grönska vid Sockenstugan 26

2004

Tage Pettersson minns vägbygget: Många underfundiga figurer deltog, Anita Norberg 14
Martin Lundberg, En musikalisk profil 16
Sista vargjakt i länet började i Ärla Bengt Johansson 19
Lövsätersågen, Tomas Ljungkvis 21
Hyllning till en mor (Anna Svanberg) 27
Gott att laga och äta 29

2005

(Ångslupens) Gerdas historia 17
Trätjära framställning och användning, Bengt Johansson 19

2006

Hembygdsföreningens logotyp, Rolf Gustafsson 9
När den elektriska kraften kom till Stenkvista socken, Yngve Gustavsson 11
Pörte funnet i Ärla 13
Öster Rekarne häradsallmanning, Bengt Johansson 15
Släktträdet Hultman, Rolf Gustafsson 19
Kristinas "Kryddkaffé", Kristina Sjökvist 20
Efterlysning av märkliga träd, Bengt Johansson 22
Hedemora och Medje, Svante Strandberg 23
Sörmland, dikt av Wille Larsson 25

2007

20-årsjubileum 9
Kolonaten i Ärla, Lars Eriksson, Sala 10
Kolonisationsfrågan, Hj Lindhé 20
Hembygds- och Kyrkokören 60 år 23
Historien om "sångburen" 26
Ärla Stenkvista Hembygdssång, Göran Axelsson 26
Minneskrans, Harriet Kralsson 28

2008

Ungdomsorganisationer. SSU-klubb i Eklången, Mario Matteoni 8
Stenkvista-Ärla-Husby SLU-avdelning (Ur "Från Bonderörelse till Centerrörelse i Eskilstuna Kommun) 10
Stenkvistaskolan. (Ur Strängnäs-Stenkvista lantmannaskoleför- enings årsskrifter) 15
samt ur (Jord och skog, Skolor i Sörmland 1841-1992), utdra- get av Rolf Gustafsson 16
Historien om hur man åstadkommer ett bad. Ärlabadets till- komst, Börje Karlsson 19
Sven Norman till minne, Rolf Gustafsson 28.
Gåvobrev, Gun Larsson, Arne Norman 28

2009

Bredbandsutbyggnaden i Eklången, Mario Matteoni 11
Legat, testamente Maj-Lis och Elon Carlsson Ärla 15
Historien om ett gammalt dragspel, Håkan Carlsson 16
Vis- och kulturcafé 18
Indelningsverkets soldater i Stenkvista och Ärla, Lars Eriksson Sala 19

2010

Digitalisering av band, bilder och filmer 9
Skolorna i Stenkvista och Ärla, ur intervju med rektor Abel lövhagen, Eva Hellström, Maj Lundin (Se även sid 12 1989) 10
Skoltidningar, Ingegerd Klasson 19
Valborgsmässotal, Tord Malmström 23
Vad berättar en gammal skolplanch? , Rolf Gustafsson 26

2011

Utdrag ur sockenstämmoprotokoll angående Stenkvista gamla fattigstuga. 10
Lövstugan Stenkvista fattigstuga från 1700-talet, Kerstin Ber- gengren (Ur Eskilstunamuséets årsbok 1989-1991) 12
Bygdesångarna.13
Hedersplakett 14
Skolpojke för 118 år sedan. (Ur Karl-Alfred Karlssons memoar- er. Eklången förr och nu) 15
Om folkskolan på 1890-talet, Mario Matteoni 20
Skrock och skrönor i Ärla Socken, Mario Matteoni 21

2012

25-årsjubileum 12
Historik 2012. Utdrag ur årsskrifterna 14
Några recept ur "Den borgerliga kokboken" av år 1842 18

2013

Vandringar på Sörmlandsleden, Ulla Johansson 9
Festplatser och dansbanor i Södermanland, Håkan Carlsson 12
Gräscenter 16

2014

En berättelse om en dag i undervisningens tjänst, Rolf Gus- tavsson 10
Eskilstuna stadsbibliotek, Eskilskällan. 12
Redovisning v vårt digitala projekt, Rolf Gustafsson 14

2015

En liten redovisning av arbetet med inventering och doku- mentation i Sockenstugan, Rolf Gustafsson 12
Den 30:e september år 1895 var ett märkesår i bygden, Rolf Gustafsson
Gamla recept 16
Boksläpp på Retuna. Hembygdsförbundets årsbok "Sörmlandsbygden"18

Ärla o Stenkvista kommuner

Den 1 januari 1863 skapades i hela Sverige cirka 2 500 kommuner, varav 89 städer, 8 köpingar och res- ten landskommuner och kommunalförordningarna började tillämpas.

Ärla socken i Österrekarne härad blev då Ärla kom- mun.

Namnet (1278 *Ärlä*) kommer från den steniga back- terrängen vid kyrkan och innehåller *ärl*, 'hård; bottenstenen i ugn; småstenig jord, grusblandad alv. Namnändring till Ärla skedde 1927. Innan dess före- kom både Ärla och Ärla som namn.

1952 genomfördes den första av 1900-talets två ge- nomgripande kommunreformer i Sverige.

Ärla bildade då "storkommun" genom sammanlägg- ning med den tidigare kommunen Stenkvista.

När 1862 års kommunalförordningar började gälla den 1 januari 1863 inrättades även i Stenkvista kom- mun.

Vid kommunreformen 1952 uppgick den i storkom- munen Ärla landskommun som upplöstes med ut- gången av år 1970, då området tillfördes Eskilstuna kommun.

Ärla kommun upphörde och dess område tillförde efter kommunreformen 1971 Eskilstuna kommun.

**Skolbilder
på DVD
från Hamra skola
samlade av läraren
Ulla Johansson.**

Finns att köpa hos Ärla Stenkvista
Hembygdsförening.

Fakta om bygden

Stenkvistas areal är 53,25 kvadratkilometer, varav 53,17 land.

År 2000 fanns här 1 265 invånare.

Tätorten Hällberga samt sockenkyrkan Stenkvista kyrka ligger i socknen.

De indelta soldaterna tillhörde Södermanlands regemente, Öster Rekarne kompani.

Fornlämningar:

Runstenen Sö 113 i Kolunda.

Från järnåldern finns elva gravfält. En fornborg och fem runristningar är kända.

Namnet (1314 Stenquiste) kommer från en tidigare kyrkby och syftar på en utskjutande och stening något upphöjd terrängformation nära kyrkan.

Att läsa:

Stenkvistaboken. En socken i Sörmland. Almqvist&Wiksell, 1963

Adm historik för Stenkvista socken, Nationella arkivdatabasen, Riksarkivet.

Fornlämningar, Statens historiska museum:

Stenkvista socken

Fornminnesregistret, Riksantikvarieämbetet:

Stenkvista socken

Mats Wahlberg, red (2003). Svenskt ortnamnslexikon. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen. Libris

Förstudie Banvall för alla, Eskilstuna – Åkers styckebruk, Cykelfrämjandet 2014

Ärla är en tätort i Ärla socken i Eskilstuna kommun, belägen cirka 20 kilometer sydost om Eskilstuna. Areal 145 hektar.

Befolkningsutvecklingen i Ärla 1950–2015

År Folkmängd

1950 717

1960 712

1965 857

1970 958

1975 1 241

1980 1 342

1990 1 301

1995 1 292

2000 1 264

2005 1 281

2010 1 270

2015 1 272

I Ärla samhälle finns en låg- och mellanstadie-skola och ett äldreboende, Ärlagården, som drivs av kommunen.

Serviceutbudet består av Coop Nära, Löta handelsträdgård och en spelbutik (kiosken). Pingstkyrkan finns belägen i samhället.

Här finns också ett kommunalt räddningsvärn med en brandstation som har en släckbil och en sjukvårdsbil. Brandstationen har tidigare drivits av den frivilliga brandkåren Ärla Brandkår och innan det som en deltidsbrandstation.

Orten hade tidigare en järnvägsstation som blev nedlagd 1994 ner när Svealandsbanan ändrade bansträckningen. Det f.d. stationshuset inrymmer nu förutom privatbostäder även en pizzeria. Från järnvägsstationen gick även ett stickspår, några hundra meter långt, österut till ett grustag. Den

tidigare banvallen till Eskilstuna är sedan 2015 upprustad till gång-/cykelbana och ridled.

Bland föreningar finns Ärla IF och Ärlaortens Ryt-
tarförening.

Ärla kyrka som ligger 7 km från samhället längs med Riksväg 53.

Läs mer:

Ärlaboken, Ärla kommun, 1954, 251 s

På Webben:

Ärla Byråd <http://www.aerla.se/>

Hällberga är en tätort i Eskilstuna kommun belägen i Stenkvista socken. Mellersta Södermanlands järnväg hade en station i samhället men den banan tillsammans med Norra Södermanlands Järnväg är numera ersatt av Svealandsbanan. Area 65 hektar

Befolkningsutvecklingen i Hällberga 1950–2015

År Folkmängd

1950 280

1960 435

1965 507

1970 655

1975 717

1980 733

1990 647

1995 642

2000 639

2005 625

2010 612

2015 618

Eklången är en småort i Eskilstuna kommun belägen i Ärla socken vid västra delen av sjön Eklången.

Här fanns tidigare en station längs Norra Södermanlands järnväg.

Eklången omfattar cirka 50 bofasta hushåll och cirka 50 sommarboenden.

Eklången har en egen brädsåg och ett fiberbroadband anslutet till Eskilstuna stadsnät.

Föreningar: Eklångens byalag, Vägsamfälligheten, Bredbandssamfälligheten

Läs mer:

Sörmlandsbygden 2016, Sörmlands hembygdsförbunds och Sörmlands museums årsbok, sid 27, "Rapport från en sörmländsk by" Mario Matteoni.

"Krönika över bredbandsbygget i Eklången 2004-2008, Eklångens bredbandsförening 2008.

På Webben:

Eklångens webbplats

<http://eklangen.extrasida.se/>

Ärla Stenkvista hembygdsförening på webben

<https://www.hembygd.se/arla-stenkvista/>

**Som medlem
i Ärla Stenkvista Hembygds-
förening
får du ta del av**

- **Förteckning över vilka som bott i bygdens torp, fastigheter och gårdar sedan 1721**
- **Dokument som berättar om hur det var förr**
- **Fotografier från olika tider**
- **Gamla kartor**
- **Verktyg, bruksföremål, kläder m.m.**
- **Uppgifter om äldre företag**
- **Ett digitalt arkiv från Eklången med bilder, texter, dokument, personskildringar, fastighetsbeskrivningar, kartor.**

Du får dessutom årsskriften och informationsbladet med inbjudan till olika aktiviteter

**Är du intresserad?
Vill du bli medlem?**

Beställ inbetalningskort för föreningsavgiften, tid för besök eller få information

Kontakta Ärla Stenkvista Hembygdsförening
Ordförande: Inger Gustafsson,
mobil: 076-7010879,
inger.b.gustafsson@hotmail.se
Kassör: Rolf Gustafsson mobil:
072-9073135
rolf.h.gustafsson@hotmail.se